

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Metrica Paraphrasis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

SECTIO QUARTA.

ECCLESIASTES.

VERS. 12. Transiui ad contemplandam sapientiam, erroresque, & stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem Factorem suum?)

13. & vidi quòd tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux à tenebris.

14. Sapientis oculi in capite eius: stultus in tenebris ambulat:

METRICA PARAPHRASIS.

AH! pereat quicumque ausus certare Tonanti,
Esse aliquid Regum nomina magna putat;
Et qui sidereis minitanti culmina tectis
Molitus, superis amulâ facta parat.

Hic furor armauit bellacem rupe Typhæâ
(Nunc spirantem ignes Trinacris Ætna premit)

Hic furor Enceladum, iaculatoremq; Mimanta,
Quos belli socios fabula prisca facit.

Me quoque non dispar laudum furiata cupido
Vexit, & ignauam spernere iussit humum.

Pænè erat, Icaro fierem ut noua fabula ponto,
Deque meo ferrent nomine nomen aquæ.

Molibus excelsis Solymæ dum culmina vinco
Mempheos, & quod vir femina struxit opus.

Dum solum folio, diademate vinco tiaras,
Et sceptris supero scepra superba Ducum.

M 3

Dum

Dum mihi Pactoliq̄ue, Hermi q̄ue, Tagi q̄ue fluenta
 Prodiga diuitias deliciasq̄ue vomunt.
 Hæc mihi maiestas humano culmine maior,
 Visa fuit magnos posse decere deos.
 Quò feror ab demens? quò me vehit aura Fauoni?
 Quid mihi sors animos ab malesuada facis?
 Quid genus Iæpeti, fax terra, fictilis Urna est,
 Possit vt auctoris facta stupenda sequi?
 Dat fortuna animos? Deus hanc animosq̄ue coërcet.
 Ius habet in terras? Imperat ille polis.
 Maiestate valet? Nutu hic percellit Olympum.
 Sceptra vibrat? Sæuâ fulminat ille manu.
 Imperij fines extendit? Ridet ab alto
 Sæta breui in puncto Regna superba Deus.
 Cedite mortales: quid enim mera pulueris vrna est,
 Possit vt auctoris facta stupenda sequi?
 Sic ego vana gemens vigilantium somnia damno,
 Dum sophiæ cupidum deuia rura tenent.
 Vallis erat quâ populeis insibilat Euris
 Frondibus, ac tremulas ventilat aura comas:
 Hic me graminea compositum cespite ripæ
 Hospita frondosi texerat vmbra Laris.
 Hic pius ardor erat Sophiæ nouisse Penates,
 Errorisq̄ue vagas stultitiæq̄ue vias.
 Suspirans Sophiam, Sophiam in mea vota vocabam,
 (Fallebat vitrea tadia murmur aque)
 Donec lympharum sub murmure somnus amantem,
 Et variis Icelon lusit imaginibus.
 Tunc mihi visa fuit niucis Sapiencia bigis
 Tendere per textum versicoloris agri.
 Ilicet excutiens torpentia membra Veterno,
 Inuolo in amplexus deliciasq̄ue meas.

Illa sinu exceptum placidis circumligat vlnis,
 Detergens mœstis nubila lumimbus.
 Nec mora, percunctantem, ac dicere multa parantem,
 Per liquidum admisis aëra vexit equis.
 Lumine tum refugo visi decrefcere montes,
 Inque suos mergi culmina celsa sinus.
 Mox terram eripuerè natantia nubila calo,
 Humentes Hyadum Pleiadumque lares.
 Tandem Hyperionium superauimus axibus orbem,
 Qua sub Amaltheæ semita lacte nitet.
 Applausere Deæ vaga sidera: fassaque victam,
 Occuluit roseas Cassiopæa genas:
 Et canis Erigones motâ sua gaudia caudâ
 Prodidit: hic plausus virginitatis erat.
 Tandem luce nouâ micuit procul aula Tonantis,
 Cuius erat Sophie pars satis ampla domus.
 Hic viridi smaragdo radiosque vibrante topazo
 Septenâ serie sculpta columna nitet.
 Non illi sudauit Ion, bimarisque Corinthus:
 Doctior eximium dextera struxit opus.
 Tectum augustum ardet flammâ iaculante pyropo;
 Fulgurat in totâ lamina fulua domo.
 Astrorumque pauit marmor caeleste plateas,
 Qualis ab Alpino frigore crusta micat.
 Interluit onyx operi, flammâque amethystus,
 Et flammâ adamas sardonichesque domunt.
 Cuncta stupens oculos dum flecto reflecto per aulam,
 Quæ species oculos detinuere meos?
 Hic quidquid gremio completitur Amphitrite,
 Hic videas quidquid lucida templa tenent:
 Quidquid & Eois gemmantès roribus agri,
 Et quos occiduis Phœbus inaurat equis.

Hic

Hic videas tenero cunabula prauia mundo,
 Hic simulacra, quibus nobile creuit opus.
 Mille nitent species, & rerum mille figura:
 Quin & quod nihil est, hic negat esse nihil.
 Mens hec feta parit, Sophia adiuuat Ilithyia,
 Quosque dedit partus, hos fouet alma sinu.
 Hic vbi stellanti folio Sapiencia sedit,
 Insolitas roseo sparsit ab ore faces.
 Erubuit Phæbus sua lumina lumine vinci,
 Erubuit Phæbi lumine cassa soror,
 Aeternique ignes flammam occuluere minorem:
 Vna fuit Sophia didita flamma polo.
 Hæc speciem rebus, lucisque adflabat honorem;
 Suppressit lucem lux tamen illa meam.
 Intueor Sophia (quid enim spectare vetabat)
 Stellantes oculos, & dolere mei.
 Effundor cupidè per tot spectacula; verùm
 Caligant nimium lumina passa iubar.
 Senserat hoc Sophia pia cura, iubarque resorbens,
 Atque homini propior, se minor, ora tulit.
 Cerno, ait, ætherea nictantia lumina flamma,
 Mox erit in tenebris huic medicina malo.
 Nec mora, precipiti vacuum per inane volatu
 Attonitum ignoto climate Diua fitit.
 Non ita flammivomis Phaëthon excussus habenis,
 Vstus ad Eridani præcipitavit aquas:
 Non ita præpetibus Jouis armiger æra pennis
 Findit, vbi implumes sollicitantur aues.
 Redditus hinc terris (dederant nam somnia terras)
 Conspicor erroris stultitiæque Lares.
 Lucus erat, cui vasta Thetis circumflua, qualis
 Fertur Vlyssæas detinuisse rates.

Hic si fortè vagis nebulosa per aquora portus
 Obtigerit, terris altera cura manet.
 Ecce tibi perplexa rubis, nemorosaque texta,
 Et labyrinthæis compita secta viis.
 Gnosidis hîc cum nulla regant vestigia fila,
 Luditur immensum, conteriturque labor.
 In medio spelunca nigro submota recessu,
 Quam numquam auricomis sidere Phœbus adit.
 Ingredimur sectam ramosa in compita noctem
 (Præbebat Sophia prouida cura facem.)
 Tandem iter implexum emensos per opaca viarum,
 Excipit æthereæ lucis mane cauum.
 Non roseas radiata genas ibi purpurat Eos:
 Ast ignes fatui, vermiculique micant:
 Qualiter in bustis frustrantur lumina flammæ
 Dum regnat furuum nox adoperta caput.
 Hac habitat loca senta situ malè sobrius Error,
 Deliri capitis, amphibiusque senex.
 Vidimus exsortem lucis titubare per umbras,
 Dum pede semipedi claudus hiulcat iter:
 Antra velut Siculus terebrato lumine Cyclops
 Exploratrici lustrat opaca manu.
 Hærebat lateri thalami pars blanda iugalis,
 Annis disparilem quam sociarat Hymen.
 Stultitiam dixere oculi sub fronte natantes,
 Dissutaque gena, & gutture risus hians.
 Hos circum agglomerant umbræ sine sanguine vulgus,
 Plurima quæ stygio germina fusa specu.
 Infera colluuiæ studii operata parentum,
 Stultitiæque graui turbine quassa caput.
 Pars avidis fumos vlnis sectantur, & umbras:
 Pars tendunt volucris retia rara Notò:

N

Atque

Atque aliquis gaudet conchis educere bullas :
 Atque aliquis leto murmure plaudit humum.
 Hi subigunt steriles delusis dentibus auras :
 Hi sibi delicias assidis ova coquunt.
 Fallor? an Isacides vili se pulte saginat?
 Fallor, an hinc fallunt aurea vota Midam?
 Sunt quis Sisyphæi labor irritus impete saxi,
 Sunt quis Tantaleo luditur amne sitis.
 Denique matrissant nata, natiq̄ue patrissant.
 Me tamen haud vanè vana theatra docent.
 Ludicra dum cupidam pascunt spectacula mentem,
 E tenebris oculos lux inopina ferit.
 Nam quid dissimulem? (semel insaniuimus omnes)
 In speculo vultus intuoꝛ ipse meos.
 Non ibo infitias, quemuis rotat aura furoris:
 Nostraq̄ue cur lacrymis vita lique scat, habet.
 Hic ibam in lacrymas, cum pulsa Hyperionis ic̄tu
 Frondea cum somno deserit umbra caput.
 Tunc recolens pulsi ludibria vana soporis
 Ingenio reperi pabula grata meo.
 Quantum stultitiæ tenebris sapientia distet,
 Hoc unum didici; cetera somnus erant.

PROSA EXEGESIS.

CVM nullam in Regiâ fortunâ beatitatem deprehendisset Ecclesiastes, sed omnia vano fastu gaudiisque falsis permisceri, ad Sapientia se castra transtulit, si fortè maior ex illâ felicitas in hanc vitam mortalem redundaret. Itaque vt olim, ita & nunc, *Opravi, inquit, & datus est mihi sensus: & inuocaui, & venit in me spiritus sapientia: & preposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius. Super salutem & speciem dilexi*

Sap. 7. 7.

Vet. 10.